

ШЫҖА

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 53 (10950) 1979 чылаын март 3, суббота 1978 чылда үндөөллөткөчү Өртүз 2 жыл.

СОВЕТ КИЖИЛЕРНИҢ ААС-КЕЖИИ ДЭЭШ

Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ соңгукчулар-биле ужуражышыккыны

Бистин Төрөөн чуртувус СССР-ниң Дээди Сөвединиң соңгукчулар хуңу бүгү улуустун байырлаа кылдыр угучу турар. СЭКП-ниң XXV съездинин социал-экономиктиң улут программасын чыгарыш чок боттардын, СССР-ниң Конституциясында чыгарыш амырдала боттардын турар. Коммунист тургузушкунуң чедикшиянари-ажылчын аргыны, колхозчу таракчыларны, улусту ытылаткышкыны угаал болдынын, шузургу күш-ажылынын түнели болур.

Миллоон-миллоон совет кижилериң түрктөр, оларның болдыры болгаш тындегилери төрөн партиязы-биле сыйрып холбааны. Партия чоңа бараан бооп турар болган оң хөргөню шымы. Чоң СЭКП-ниң иштиги болгаш дагыштык политикамын чүгүлдүтүп база деткиш, Топ Комитеттин, оң Политбюро-зун ажил-чорудугаыны деткиш турар. Чурттуң күрүс эрге-чатыргызының дээди органыга соңгуда кампаияны партиязын болгаш улустуң бузулаас эвилелин аныгы үн-биле бадыткан.

СЭКП-ниң Дээди Сөвединиң соңгукчулар таламын бадыткан аш Л. И. Брежневти бүгү совет улус дештириш. Бо дөргө партиязы болгаш улустуң мурунга, коммунистың болгаш табындың хөргөню Л. И. Брежневти мога чок ажил-чорудугаыны бистиң чуртувустун бүгү таламын чечкен-тидегилериниң оң угучу бедик-биле үндөөни оң болур. Наймсалдык Бауман соңгуда орутувун таламын-биле СССР-ниң Дээди Сөвединиң депутаттык кавалдыгына бадыткыч таламын-биле болу-дун чөпшөрлөни берген дээди чурттиң хамыяндан өөрчү чөпшөрлөни бистиң соңгукчуларның өмүлөөниден оратор илгерилээн.

Соңгуда мурунун хуралын СЭКП Бауман райкомунун бири секретары С. А. Курпеев аяктыган. Бөгүн Бауман соңгуда орутувун бүгү Москва чыгарыш мурунунга улут, хейл-хөт киришкенин болгаш өөрүшкүлү болушкуну болган: ол болду чурттуң дээди күрүс-эрге-чатырга органын депутаттык кавалдыгы-СЭКП-ниң Чингине секретары, СССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы Леонид Ильич Брежнев-биле ужуражыш турарымыс болур.

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

чын түрү күрүсүлөр аразына дүңкүрүтүп чорутканын чыгарышканын хөргөню болган чурттар аразына харылааларың байдалы үндөөни-биле өмүлдөргө аш Л. И. Брежневтиң аңгы-аңгы чурттарын күрүс болган политиктиң ажилдак чыгарыш-биле ужуражышкыны база чугааламышкыны оша улут ужуражышкыны болган.

Кейинкиң амыч чыгарышкынының агрессив авантюрист политиканымын тайбын хөргөню улут айымдык бооп турарын оратор оң ийди демдегелен. Социалист Вьетнамче кылдат шериглериң ара талашың өзү-үзүлүтү бүгү делегацияны улустарың ик-көөниңиңиң болган удуражышкыны болган.

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Эш Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ чугаазы

Хүндүлүк өштер! Эргин Москвада оңгукчулар-биле мен хөй удаа ужуражышкыным болган. Бир эсе Москвада чугаалам болган, бөгүн соңгуда мурунун бистиң токсу ужуражышкымыс бооп турардыр. Ичканга ол таварыла ботурадала-ле хамыктың мурунуда мен оңгукчуларга болган ботурадала дөш-СЭКП-ниң Дээди Сөвединиң депутаттык мөдө кандидаттарымы депшикти дөш сиздерге, округтуң бүгү амычтын чоннарынга түрктөң хамыяндан өөрчү чөпшөрлөни берген дээди чурттиң хамыяндан өөрчү чөпшөрлөни бистиң соңгукчуларның өмүлөөниден оратор илгерилээн.

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

ЧАРЫШТЫҢ ТИЛЕКЧИЗИНГЕ ШАҢНАЛДЫ ТЫВЫСКАН

СЭКП обкомунун Политиктиң чыгарышкыны башкыны байырлаа иштиги киришкенин каа. Дүүн кежээкиниң 18 шак четинде-ле оң олуттарынай наймсалдык боттарды, транспорт, түдүк, садыг болган өске-даа ор-ганизацияларының муракчылары, күш-ажылың хөргөню чыгарышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

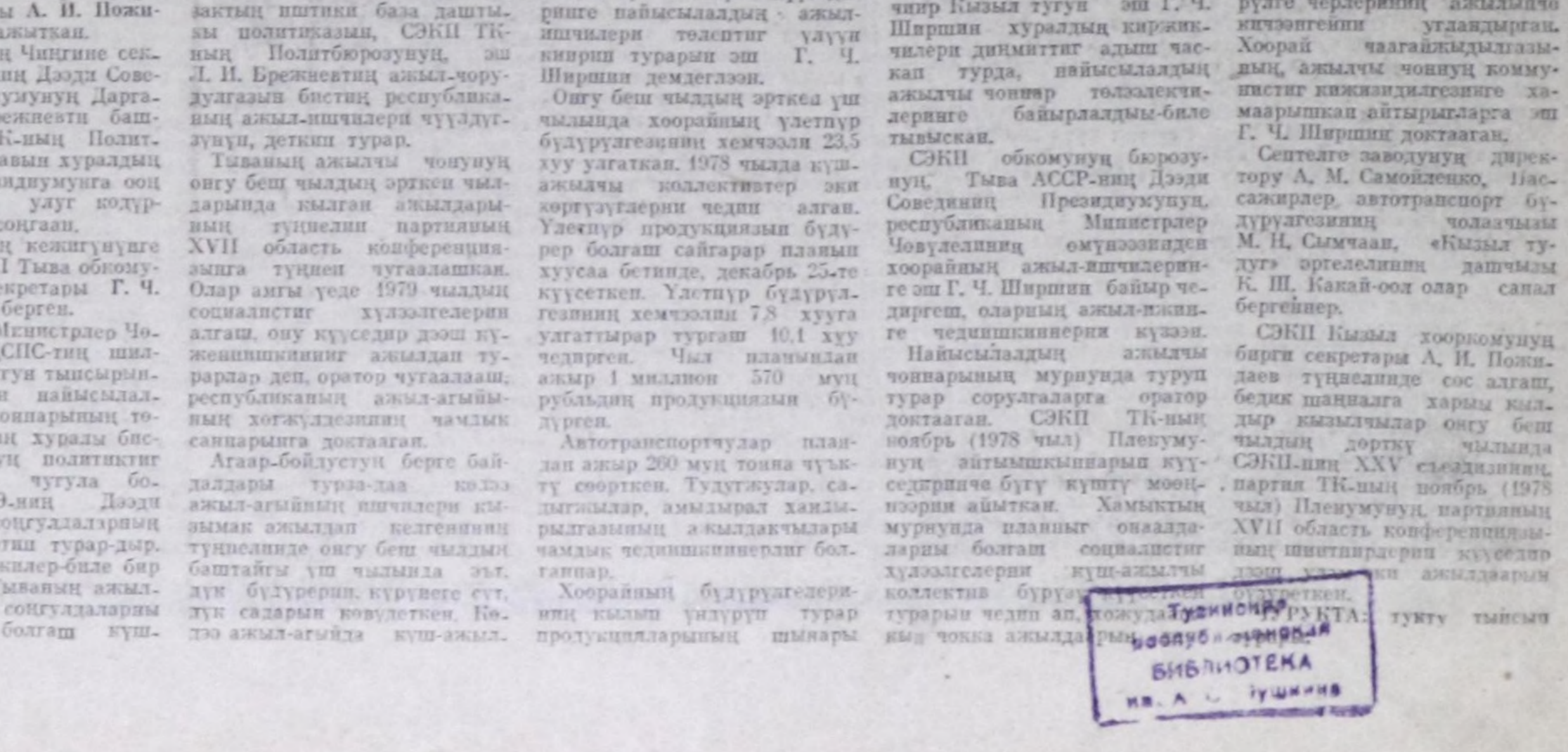
Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

Соңгуда мурунун кампаияны үндөөни партиязы долгавыр амычты чоннарның улус сыйрып каттыжышкыны, СЭКП-ниң иштин болгаш дагыштык политикамын оларның чүгүлдүтүп база деткиш, совет улустуң шычы огуу, чагылыш чок марксизм-ленинизм иш Л. И. Брежнев башташ Т. К.-ның болган оң Политбюро-зунуң практиктиң ажил-чорудугаыны бүгү улустуң деткиш, чүгүлдүтүвүн

БЫБИОТЕКА

ТӨРЭЭН ТЫВАВЫСТА

Ажыт-тынган

Кызыл районун төвү Каа-Хем суурда чаа ном магазини ачылган, ол таарымчалык мылдыңган, бийраа политикалык, уран-чечен чогаалдар, өөрдөлгө хөрөңселери, манселери бараннардын саалы турар. Ш. КУМУГЕТ.

Хүлээп алган

Ленинград хоорайга Тыванын ырынчык болган танцынын «Саян» ансамблинин чаа концерт программасын думазан, Бистин артисттерин ам боюнне Ленинградтын эң улуг концерт залы болуп «Онтаяр» деп залга оюн көргүзүп эгелзэн. Олар узас төрзүн Тыванын эл кепилер. С. ПОЛУШАЙ.

Ужура-жыышкын

Туранинч № 2 ортумак школанын чаа ужуражышкын болган. Адаа ул школаны дооскан, эминчип мергенчилер чедип алган доозучулар чылган.

Бо школаны дооскан эмчи бепуп ажылдап турар кимилер хей дээрин ул кемзеге келгенер бадыткан. Шаган-Арыгынын район аптанын эргелчизи Дарыймаа Куулар, Тождо Нушкар Маады, Кызылда Людмила Бай-Нара болга өске-даа хей-хей кимилери эаап болуп. Нежеге келген эмчилер парталар артынга олурумаш, школаны чоран Чылдарын, студент уелерин улуг сеткин ханышынын биле салгыганнар.

Көрүлдөгө киришкен

«Октябрь 30 чылы» советтун кодзз Куктура багынчыга агитквартираларнын аразынга чаңчыл болган бот-тывынгыр уран чүүлүдү көрүлдө болуп эрткин. Көрүлдөгө 10 агитквартирал киришкен. Адаа 300 ажыт бот-тывынгыр артистер оюнун чоңга бараалгатканнар. Көрүлдөгө бирги черин № 6, икинги черин № 8, а үшкү черин № 3 агитквартира чаала алган. Шаңалдыг черин алган агитквартиралар болгаш бот-тывынгыр артистер бирги, икинги, үшкү черини дипломнары болгаш эрткинч бараннар биле шаңаткылаан. С. СЕДИП, пенсияер.

Крупская дугайында

Республиканын А. С. Пушкин атыг библиотеканын номчулга залында Н. К. Крупскаянын 110 харлаарыга турсааткан «Ленинни өңүү болгаш сораитыгы» деп стэндини кылган. Адаа барган номчуучулар Н. К. Крупскаянын «Телепти салгалды кижизидер» деп итти генин чаа биле үнгөн чогаалдарнын чыныдызы-биле танышарлар. Надежда Константиновнанын ажыл-амыдыралынын дугайында Ленинни, Луначарскийни, Сухомлининини болгаш өскелерини-даа бижзэн сураглы агылдарын оон сонурган болуп.

Кара-Хөлгө четкен

СССР-ниң Эртемир анадимлянын Гап Сибирьни ботаниктик салдыг амьлданчызы Ю. М. Маскаев бистин республикага чоран. Ол Тывада үнүп турар үнүттери улуг сонургал-биле көргөн. Эртемир республиканын барын талаы районнарынга чоран. Ам, Алаштыр оон сонурган болгаш республиканың эң ырак булуку — Кара-Хөлгө база четкен.

БАШТАЙГЫ СОҢГУЛДАДА

Ала-чуртун Улуг дайын төнөөдө-ле, 1944 чыл. октябрь 11-де, Тыва Арат Республиканы СССР-ниң составыга автономнуг область кылдыр киирип алаган болгай. Ычан тыва араттар улуг Совет Эвилелиниң хамаатылары болган бис джиш, дыка-ла өөрүштү-майнайлык хөрөжип турар чүе. Оон биле кады тыва улус СССР-ниң эрге-чыгырганын дөдө орны — СССР-ниң Дөди Советинге боттарынын төлөөлөрүн база киирер эргелиг болган.

Дайын үргүзүлөп турар чүе болганда, Тыва автономнуг областан СССР-ниң Дөди Советинге депутат чортугунура дораан чоруттувмазы билдингар. Ычанга СССР-ниң Дөди Советинге Тывага баштайгы соңгулда 1945 чылда апрель эгезинде болган. Ол соңгулдада белекелдерге болган оу эрттеринге, Тыванын митаның аягык интелектелери биле бир дөмөй, киирер ак-лещип менээ таварышкан чүе.

Ол чыдын Барым-Хемчи; кожууунун, Кызыл-Мажалык суурга башкылап турган мен. Кыш аажок соок болгаш улуг харды болган. Ычанга хуу ажал-агайлыг араттары мал-маганын бөзө тудуан. Дайынның аар-бөзө уржуктары үргүзүлөшкөндө, Ыдыг бергелер тургашкан, Совет Тываның ажалчык чоннары Кызыл Армиянын хун бугу тивелгелеринге өөрүп, ажал-херекке-даа, политиктиг амьдыраада-да, мьагык соңгулда кампанияныга коңут идемейлик кииржи турган. Ол соңгулдада, митан чүте Тывага болган, а пинге соңгулда бүтү чуртга 1947 чылда эрткин.

Соңгулдага белекелди чорудары болгаш оон эрткирери-биле мени Хон-Дөдө сумузуна ыктыгалаан. Ол сумуун ыктыг дарагы коңут эрес, көк баштыг Сарам, ам организациянынын секретары Тойбаа турган. Соңгулдага бүтү белекелдерни кады мылган турган бис. Ол үеде соңгулдага белекелдер аэзон бергелер турган; чоң хуу ажалдык болгаш чер бундарга чурттан турар, ычанган соңгулдага уластарып оларга чооксулдаа тургузгар. Агитквартир өгүбүзе бүтүзүп атыгты, хаактыг аам чадаг көзүр.

ПАРТИЯМГА

Музыкалыг кыла. С. КУУЛАРНЫН. Музыкалы Б. НУХОВТУ. Хала кымыл тутун туткан, Кадмыр, маска чепсээ-биле, Ирик пош дег хааныг шагны, Не-чурттан ширби каапкан — Партиямга, Махта, алдар! Эргим чоум, ымак түртүм Эчис сорун чүрөктөгөш, Таймыч чезан ораптарга Даамлаандыр тарып турар — Партиямга, Махта, алдар! Чуртталгага, ажал-ише Судал болуп кады чоруур Илчичиниң чагылдарын Идегедиг ботандырган — Партиямга, Махта, алдар!

телевидение

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 10.00—«Уе». Информастыг программа. 10.35 — Эртеги гимнастика. 11.00 — «Аныктарын чогаалдыгам». 11.25 — «Силерге, ада-велеер». 11.55 — «Эки барааныры койну». 12.25 — «Эртеги почта». Музыкалыг программа. 12.55 — «Айыла чок шимчээшкөө». Дамчылдыгы СССР-ниң ИХМ-ниң Бай-ның Көл өргөдөлүнн салбар начальниги Н. Д. Соронин чорудар. КЫЗЫДАН 13.25—РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң ВЦСПС-тин штичир кызы тутун Кызыл хоорайга тыва-тоонга дугайында кинорепортаж. 13.30—«Дарга» СССР-ниң Дөди Советинге соңгулдаары. Дамчылдыга. МОСКВАДАН 14.25—«Кадмыш». Эртеги-амыдыралыг программа. Дамчылдыгы ачч Ю. В. Бедельнова чорудар. 15.10—«Чөлүс». Узас чогаалдыгынын телепрограммаларын үшкү Дөдөги фестивалы. Болгария Улус Республикы. 15.45—Кур болаган нурун чарерини шингездиң аччарының 25 чыныгы. «Чер

АМ-ДАА ОЙНААР МЕН

РСФСР-ниң болаган Тыва АССР-ниң уластуң артисти, Тыва АССР-ниң күрүе шапталынын чурейди М. М. Муруз «Деру Узала», «Херчинин читеви», «Ак-көк хемин кижилери», «Шолбан» болгаш өске-даа уран-чечен кинофильмгерге ойнаан. Япон режиссер Курасованы тургусканы «Деру Узала» деп кинону кол ролонга ол эң-не чедикшигин ойнаан. Бо дугайында Совет Эвилелиниң, дашкынын парламентыга хей удаа мактаан болган ам-даа оуну уламчылап бижип турар. Амгы үеде ол кино делегенин 83 чуртарында үнүп турары аңаа барымдаа болуп.

Сурагам кино артисти Максим Мөңүжескович-биле бистин корреспондентивиз чокта чаа ужурашкып, соңгу үеде кадыг киноларга ойнаанын, моон сонгар чуну кылмын сонурган айтырар. Оң харым моон аадында кысказы-биле параламыс.

Соңгу үеде аэзон каш киноларга тирттириш, оң кинолардынга ойнадым. Оуну солунун номчукчулары көргөн, коңут ки билдр, ычанган ол дугайында чугалаас болай-дыр мен. «Херчинин читеви» деп кинога билдингер кино артисти Золотухин сулар-биле ойнаан бис. Бо кыргак үшкү сериянын тургускан, оуну тирттирарын эрткин чылдыг кино, август айларында доостувус. Оуну «Баштайгы ителгеге» деп алаар. Тыва АССР-ниң аадартыг артисти А. Таванай бо кинога база ойнаан. «Мосфильм» киностудиясыга чокта чаа «Муңган ан колпазы-биле» деп уран-чечен кинога тирттирары чораш келдим. Оң режиссеру В. К. Дорбеев. Кинонуң кол темасы — бойдузду, оң динг амьтаннары камгалаары. Бо дугайында Ала-чуртун Улуг дайынның өсөлүдө Сибирьде ачыл өдүрбес кылдыр хоран камталат черинде болуп турар. Ол черин таңымыз ак сеткилдиг, шыгыг үдөгө ашак Угадыкшияны, ролонга ойнаан мен. Моон мурунда айчы кийжия ролонга ойнап чоран болгаш чере мич чаш Тыванын бойдузунга, оң динг амьтаннарына анык кижиге, менээ роль коңут таарымкан. Кинонуң режиссеру Вадим Кладвевич-биле кады кино тирттирары ажылдаарга коңут эки кий-дир. Уластарга эгинг-ээдөк, хувудуздөк, арт-дуржугалыг, ычанган

Самолет-даа, машина-даа бисте нөвөй. Салгын-хат дег, эткан ок дег, чоруу дурген. Ынчалза-даа чылгы малдыг ажы улуг Ырак, чоонка шанантаар бис, төргөлээр бис. дөдөзөн.

Совет кижиндыг болур «КАЯ ЧОРДУҢ, АЧАЙ?»

Төздөк өрт чериниң акымдыкын Доңчут-оол Салчактын оюмунун соңгузын үш-дүү үртүзүндө кийи соктан берген. Баштай Нина Ковалын көлгөш, ашаан отурган. — Доңчут! Дүргөн түрүп көрөм, бир чөдө өрт ашкызы болук прги бе, кижик соктат тур. Салчак чөдөгө өск-даа чугалаалан. Дүргөзүниң дүңнөр чамдыкта тургулаар. Чакын чере мылды. Оваарымча чок оолдар бир-ле чүвени үлгөлдөшкөн, оон уламынган өрт үнүп бөзүр. Доңчут-оол далашпаз кеттинген, үе халып кеткен. — Кайызы бо, чүү болду? — Тайгалда бадым келдим! — дөш, атыгты кижик азын алаан. — Халап болган кийи, Нияаның акмы Чымба аймылга таварышкан. Чок кижик ээсине оң. Сөс чедирин чор мен.

Доңчут-оол аймаарай берген кезек турган. Бурунгу хун чаа-ла моон шайлаш үнгөн, алаа кийи ээсине. Ол мезээ Доңчут-оолдун өг-булаачи, суурда төрелерин көлдөлдөкөп. Атыгты, машиналыг төрелдер мадыштын аалдыг барган.

Айнал шынап-ла болган. Чымба боога элзиз кижик чом-тур. Мөңзөн. Оон өвүнүп ишти Долаат ашаанга калымы, пин хонук иштүндө мөдөрө кийбөн. Дүргүт-төрелер эмитер ажаап, карактап турбузга чүрээ араг кийи болганда, ол база ашааны соовла пин-ле хонган, мөңзөн.

Бичи-ле үе дургузунда Доңчут-оол Салчактын дөргү-төрөлвиге мындыг калыгдал таварышкан. Мөңзөн кижилерин ажаап, орункудуруп каан. Доңчут-оол Кызыл кийген. Республика лайыкылазыга чурттар, ажилдар деп Нина-биле шадга дүргү-төрө чүе-дир. Чызып ажал айтырар баарга хоорайның бүдүрүлгелеринч бирзөөн чызып келзип дээр. Ол дүргү-төрө бугулар Кызылга чедип келген.

Доңчут-оол Салчак Кызылга үр болган. Көңүч келген дораал жөдө заводунга ажилдар кылдыр дүргүрүп элзэн. А калыны Нинага база ажал чугалаалып каан. Бай-Тайгал төрелер база удурлай-маал. «Кижик төлү алаа-даа чорутур» деп, Нияаның вези Чаптаанга кадай шагала-чугалап турган. Төвөөшпаан, Нияаны сактыдыр каан. Төздөк Салчак келгере, бажык иштиг көпүрөргө белеккен каан болган. — Чер аразы мрап болгай, көжөрдө чийк болуп дөш улуг-улуг эт-херекселдерин төрелдерге үлгетим.

Кызылга салып-ла алаган бис-деп, Нина чамдык ол-бо чүү-көөзү өрү көбүшпаан чугалаан. — Чоруур, мурунда калган акым сунуң өскөс арткан урууларын аялап, башкарып каан болга эки-ле чүе. Кыргак-авазы чөдүк кийи кааны оларды азырап шылаар, уруулар бажынычте чорудар документ-бикини кылдырып каага деп бодалым баа-бар.

Доңчут-оол болады берген. Шынап-ла, ол чаштарын таарыштырып каага эки ээсине. Ала-везиниң төрелери ажал болга, ажал-агайлыг, ажал-төдүг болгаш чий тып-тып баар ынаан.

— Дыка далашпа че, харын ол бичи кижилерин айып тып каал—деп, Доңчут-оол таваар чугалаан. Элзеп каш хонуктар эрте берген. Доңчут-оол биле Нина ада-вези чок чаштарын өөрт-бле оларынч кыргак-авазы сугта барган. Бо аразында ажал-агайга чарыктык, олар-биле безин орта көрүшкөн эвес.

Шувагынын бажының элзип ажалдык, эргини арташ киирп келгенде, өскөс дөшт чаштын эң хеймөргө Ой-сапа орунда тура далааш. Доңчут-оолдан көзү кустапта, ынаан: «Кая чордуң, ачай, сени манай-ла турдум!» дөш, ишкериңни ыглай берген. Доңчут-оол алаш дег тургускан. Сактырга оң хөдө-ниң дүрүнөн бир-ле көрө чүе өскөш, бооастааны дүй эң келген дег болган. Ол кара чүе улуг эр кижияк, беш урутун алаамын, каракта-рындай чаш бооп үнгөн. «Чедип келдим, кызым!» Чедип келдим, кызым!» дөрлөк өскө-сөз-ла тыпшаан. Бажында турган уластан аас-даа ажал кийи чок болган. Чаш кийжип сеткилин билдире-даа ынаан, ажал-төдүг ада кийжип өскө-чүрөөн көрдүр-лаа ынаан.

ДЫШТАНЫР ХУННЕРДЕ

Хөгжүм-ши театрныга бөгүн Фольклорниң «Такта-гөдөй» деп иштин (Тыва дыга) 19 шакта эгелээр. Дарга Мирониченкоңун «Неполонга» деп иштин (орус дыга) 19 шакта эгелээр. «Табан» станцияныга март 3-4 хуннерде республиканың профсоюз-комсомол крооңун түнөк маршалады болур. Эгелээр 11 шакта. «Мичилин токейге наймысалады» бирги чери дөш маршалады түнөк март 3-те 11 шакта. «Хуреш» стадионунга эгелээр. Шырдыга хоорайның бирги чери дөш командлар аразына маршалада шырдыга келуунө март 3-те 10 шакта, март 4-те 10 шакта болур. «Васильвага хоорайның күзөгү дөш маршалада № 1 коды профсоюзунга март 3-те 15 шакта, март 4-те 10 шакта эгелээр. «Март 3-4 хуннерде» «Хербис» даанда эвак болаачи ажилдар. Августтар 10 шактан эгелээш мьав чорур.

ЧАРЛАЛ

Күш-ажал таласы-биле орталык «Шагопартистро» трестин Чаа Шагаан-Арылда КМК-18-ге, КМК-20-ге болгаш «Тыва көдө тулгустрестин Туран хоорайда, Сарыг-Септе, Бай-Хакта салбырларыга ажилдары-биле ажилчылары организастыг хүлээп ал турар. Ажилчыларын ишти чуртталга бажындары-биле, тускай хеп-биле халдырар, оларга ажилдан турар үезинде профсоюзларга өөрдөлгө организастап тургузар. Организастыг хүлээп алышкын бугулар хүлээп алганарга 200 рубль түнүт ачка дуааламчылы бээр. Организастыг хүлээп алышкын бугулар ажилдарын күзөшөр күш-ажал дестерин, мурунда ажилдан турган черинде үндүр бижзэн паспортту, шери билеттиг болур. Алыргылары дараамында адресстер чорудар: Кызыл хоорай, Шегинкин-Кравченко кулдумузу, 38. Күш-ажал таласы-биле эргеле. Кочтош кулдумузу, 29. Төлөдөкчиге. Республиканың районнарынга алыргылары рай-кудскомнары чорудар.